

IO. ANTONII A. S. GEORGIO

P R A E P O S I T I

M E D I O L A N E N S I S ,

E P I S C O P I S A B I N E N S I S

A C

C A R D . A L E X A N D R I N I

I V R I S C O N . P R A E S T A N T I S S I M I .

In Primam Decretorum Partem
Commentaria,

E R V D I T I S S I M O R V M H O M I N V M

Adnotationibus illustrata ,

Cum Summarijs . & Indice rerum ac verborum memorabilium locupletissimis ,

*Hac in Editione summo studio, atque diligentia ab innumeris
mendis repurgata .*

V E N E T I I S , Apud Iuntas . M D L X X I X .

COLL. SOC. IESV SALM. EX DONO REGVM.

2

ILLVSTRISSIMO COMITI AC REVERENDISS. EPISCOPO CENETENSI. D. MICHAELI TURRIANO.

Lucasantonius Iunta. S. P. D.

BSCVRVM nemini puto, neque tibi sapientissime Presul ignotum, quām necessaria sit hominibus iuris ciuitatis, atque Pontificij Scientia. Eas namque ciuitates, et regna, populi, & Republica reguntur, ea rite, necesse, & rerum hominum obtinent potestatem, tandem non modo iudiciorum, sed etiam utilitatis, utraq; communis. Quid in vita sit cuique hominum ordinis necessari sequendum, fugendumne praecepitur in utroque. Precepue vero ius Canonum nolles cognoscendum, quod in multis à ciuitate iure viscerat: appetitatem enim eius temperat, & censoria eius exalta. Despiciuntibus etiam potissimum, & animarum salute pertractat, licet aliquibus in rebus, & matryi communibus, & proprijs, alterum, alteri supplex, & adiumentum praeflet. Hoc autem Pontificium, ut pote preslavantur anime, civile vero corporis obtinere locum videtur. Necessarium vero est hominimodi iura cognoscere ciuitatis dominibus, praeceps magistratus, insigne dicentibus. Nam quo modo magistratus, & iudices alii ius dicere poterunt, ignorari legum? Et eautum sit ne aliter indicent, quām legibus, aut constitutis, aut moribus proditum est? Et alibi scriptum sit, nemo in actionibus, vel iudicis ecclesiasticis suo sensu, sed canonum auctoritate ducatur? item alibi, Ne innatis prudentie tue, prudentie sua innititur, qui ea, que sibi agenda, vel dicenda videantur patrum decreta praeponit. Lege quoque constitutum est, neminem ferre ius ignorare debere. Unde iuris ignorantiae, quod omnibus patet, & notum esse debet, si transgressor eius fiat, excusatio non admittitur, nec ignorantis praeextit quis ab aliis impunitus, neque si tecum egas, neque si cum alio contrahas, nec in priuatis, aut publicis in rebus quid bene, illiteque, & impune agere potes, misilige consula. Cum signatione, contractus, testamento, iudiciorum plerisque sunt, & homines in transgressionem, & penas legis incurvant. Quae veritatis alia nascentur ex iuris hominimodi lectione, que delectatio, que suauitas, verbis consequi non possum, sed tuopudentissimo iudicio relinquio; tuo inquam iudicio, qui non solum id legendo perceperisti, sed in tua regunda Diaconi, & Pauli Tertiij Pontificis Maximi legatus apud Henricum Gallic Regem sensisti. In celeberrima illa quoque legatione tua sub Iulio Tertio probasti. Praterea praepositus à Paulo Quario domesticis eius rebus expertus es. Addie quod idem, & in Concilio Tridentino legatusq; à Pio V. Pontifice Maximo ad Carolum Oclausum Galliarum Regem, maximis de rebus missis optime callisti. Quibus in rebus moderatione iuris, & habebis iura limites iustitiae, sententias tuas, & acta coercuisti, subditosq; retinueristi. Unde factum est, ut omnium hominum quibus vel iura duxeris, vel aliquid cum eius negotijs publici, seu primati gesseris, summa in te benevolentiam conciliaris, & simul virtutum tuarum in animis suis ipsi conceperint admiracionem, & ad regendum, & sublemandum homines natus esse censeris. Id quod familia Turriana peculiare, si historias veteres percutiamus, ab antiquo fuisse cognoscatur. Illa enim semper & literis, & armis claruit, dignitatumq; & virtutum splendore coruscavit. Recensata, que in te abiq; Clarissimis domus tue posita, ciuitatis clavent, & innotissima, & ab aliis celebrata reticebo. Quorundam sollemnido maiorum tuorum Illystrium virorum memoriem silencio non inuoluimus. Iohannes quidem Turrianus, ex vetusta nobili Turrianorum familia natu Mediolanensem ciuium primarius, anno trigesimo sexto supra millesimum, & ducentesimum primus: Secundo loco Martinus, postea Philippus eius frater, Neapoleo fabri de Mediolani imperio petiti sunt, militari scientia, & anima fortitudine prestantissimi. Hos fecerunt Raimundus Turrianus à Gregorio Pontifice Maximo eius nominis Duodecimo, Comensem Episcopus, & Aquileiensis Patriarcha anno M CCLXXIII, creatus fuit, cuius tempore Patriarcha Aquileiensis forum Iulium, & Istriam obanebat; is virtutibus ornatus, & rebus domi, militiisq; gestis clarus, & in Foro Iulieno, & alio Italia nobilis liberalis exitit. Hos enim patria sua, dum seditionibus Italia laboraret, expulsos in ciuitatem Uticensim tanquam communis pater benigno recepit. Uticensis autem rectigalibus donauit, quia vero Civitas illa populi nobilitate, diuinitate, & multididine amplificata, manus eius capax evaserat, suburbia manu us, per quadraginta itadorum spatium cincta, & duodecim portas, una cum pulcherrimis turribus extinxerat. Qui cum Patriarchatum annis vigintiquinque rexisset, sexagesimo anno M CCXCVIII. ab hac vita recessit. Deinde Paganus Turrianus Patavinorum Episcopus Patriarchatum illum obtinuit, apud quem Dantes celebris poeta, summa in gratia Utini vitam degi aliquandiu, Cui Ludovicus in eodem Patriarchatu, substitutus fuit. Ad quem denum Iohannes Pontifex Max. eius nominis trigesimus secundus, Cestonem Turrianum Archiepiscopum primo Mediolanensem promovit. Pratermitto Hermagoram, Lapumq; Turrianos, lucis iuris prudentia, illos vero militia nobiles. Tercero Ceneta Comitem, Episcopumq; ejus, & uroq; in Cenetenenses gladio ac mero mixtisq; imperio fungi, ma-

3

IOAN. ANTONII À S. GEORGIO
PRAEPOSITI MEDIOLANENSIS.

ET CARDINALIS ALEXANDRINI,

IVRECONS. PRAESTANTISSIMI,

Super Decretis Commentaria, Nempè super
Distinctionibus,

Adnotationibus ex varijs in vtroque iure Scriptoribus excerptis
illustrata, feliciter incipiunt.

S U M M A R I V M.

- 1 Decretum sibi editum anno 1130.
Cronica probat.
- 2 Gratianus dicit, an & quando habeant auctoritatem.
- 3 Leges dicuntur causas ita, que a Papis causa suis inferuntur.
- 4 Decreti libet est approbat.
- 5 Rubrica Decretorum sunt fides authenticæ. Prima sunt rubrica decretorum
et authentica & generalia. &c. 6.
Rubrica, que causam orationis perficiam. Fictio allegatur pro ter.
Rubrica decretalium fides authenticæ.
- 6 Rubrica vel tituli leges authenticæ sunt, & allegari possunt in causis.
- 7 Iuris distinctione.
- Exceptio an sit de iure dicitur.
- 8 Causam seu decretorum qualiter sunt personalia, queiam generalia, &
qua sit.
- 9 Scientia iuriu quanta sit veillans, & an sit vera scientia. 10, & de excelle-
tia scientie. 11. 12. &c. 13.
- 10 Statuum, quid prius actione debent eligere prestatum, accipit respon-
dentes causa priorum collegi interclarum.
- Scientia iuriu veritas causa philosophicum moraliter.
- Interpretatio oblique causis auditu, ut iure vera vel interpretationis non est licet
respondere.
- 11 Iuris interpretatio ex iuriu scientia & argumentis iuriu percipitur.
- Iuris interpretatio secerfia est, & est de iuregatim, nec tollitur con-
suetudine.
- 12 Interrogatione distinctum constetur.
- Bonum quanto compotius, et melius.
- 13 Scientia iuriu causam per theologiam & digniori ratiore.
- Dolens qui prefecit, et in causa, et in causa, per metitiam, vel theologie.
- 14 Dignitatem est dignitas.
- Dolens in iuris causa dicitur latere dignitatem, id est in differe artium.
- Dolens dictar in negligibili quam dictu est melius scientia.
- 15 Dolens in causa possit excommunicari.
- Dolens habet iuris distinctionem, & est sub protellitum sedis apostolicæ.

P R O O E M I U M.

Ratianus huius libri

compilatorem fuisse liquido constat.
Huc autem monachum Claffei Bononiæ librum ipsum, quem in mani-
bus tenemus, in monasterio S. Proculi edidisse transi historię. Anno Dñi, 1130. quo tpe Alexander ii, in mino-
ribus agens legebat in theologia Bo-
noniæ. Et sic computando annos, co-
pilatio hęc fuit sub Eugenio iii, edita.

vt ex cronis potest, quarum auctoritat in iure nostro credendū
est, vt vult gl. Cedit approbat in e. venerabilis. de elect. c. inter
dilectione. de f. in f. c. fane 24. q. 2. de hoc est gl. 2. in forma ap-
pellationis. 2. q. 1. Et per hoc communius esse lombatum, quod dicit
Petrum Lombardum magistrum sententiarum, appellatum postea
eum Panicius. & Petrum comelbocum, qui librum lombarum echo
latice edidit, sicut frater Gratianus. Nam Petrus Lombardus flo-
ruit tpe Alexanderii, & Federici. Et ista hoc per fabulum im-
pugnat Archieps Floren. in 3. parte historix sua, tit. 7. c. 6. Huic
autem libro titulum Gratianus inscriptus per rubricam gnalem.

Incipit cōcordia, i. pilatio, & in vni reducō discordiū cano-
num, vel ppārietatem, vel pp̄ veritatem, vel pp̄ obscuritatem
& multiplicatatem, vt sub gratia rubrica vlt̄ comprehendere tā
distinctiones q̄ causas, de quib⁹ differere intendebat ex eo po-
tissimum, quia magna vis & liquidatio iuris confusit in concor-
dandis iuribus suis, & quoniam modo discordantibus, vt in pro-
decretalium. 5. fine, & in pro. C. in prima conslit. Contraria-
te, n. notum ius conturbatum est, l. circa si. ver. notitiam autem,
l. in p̄ta. C. de vete iuris. Nec insita, licet Grat. in hoc volu-
mine pars de suo afferat, sed decretis & decessis, epistolais, au-
thoritatis Ap̄t & fanci orationis Patrum, que pro authenticis his,
vt in c. 10. di. & nonnullis leges cuiuslibet hoc opus p̄gessent, & fa-
milietas nisi collocarentur ex quo libri p̄p̄lant, sibi ascribit, vt
in filiis dicitur. in l. 8. postea acta. II. de oī. in. Cū aut̄ Grat. non
habuerit p̄tē legit̄ dicit̄, sed interpretāta tr̄m, quatenus de suo
interferit hinc vo. ambi, nō facit ius, nec p̄ lege feruatur, vt hi
maxime p̄ Panor. in c. 3. de postul. pl. & in l. 1. p̄ legit̄. C. de leg.
& facit tex. in l. 8. suris cuiuslibet iuris, p̄ totū vlt̄ ad h. & maxime
in ver. Sergius aut̄ Sulpitius. II. de orig. iur. 10. videtur q̄ multa di-
cta Grani reprobant̄ gl. vi. 5. necessario. Sed dubi gl. 5. huc numeri
zuchristiane. 1. q. 2. vbi gl. exp̄les p̄dictis Granū dicit̄ falsi-
fum. Quatenus aut̄ interfert Grani suo volumini authoritates
decreto. p̄cili, decretalium, vel legi, & eccl. auctoritatem habe-
bunt, quia leges ipsi, decretalia, vel decessalia, vt no. 10. An. post eu-
ali, in c. 2. de ref. & in add. ad Specia. ti. de app. in 5. in quibus
ver. sed pone. Et iō si interferit leges correctas in hoc volumine,
vel iuris, nō collentur aprobare nec canonizare, vt vult gl. 5.
nouit de iuris c. de rebus eccl. ob ali. libe. & in can. primis. 2.
q. 1. Sed illa leges habent canonizat̄, q̄ Papa in canonicis inferi-
tur, vt d. c. in primis. Alio q̄ postea per Imperatorem non pos-
sunt amplius reprehendit̄ in praetulicis subditis ecclesiæ. Ita Pa-
nor, hic per no. in d. c. nouit. & in d. c. in primis. Arch. in c. quic-
que. 1. q. 1. Sed p̄dictus est, quid iō ip̄la compilatione & libraciū
quid facit authenticam fidem. Io. And. in d. c. 1. dicit, q̄ non repe-
ritur ille liber approbat̄. Vos dicit̄ post Panor. luc., vt etiā in
simili prescripti in p̄dictis. sed post Bal. & alios, quid ex quo a
majoriibus est approbat̄ vlt̄ hic liber, recipiatur & in scholis,
& in palatis cauerantur, & allegatur a Doctoribus iam tanto
tempore.

A D D I T I O.

Qn. Antonii. Qualis & quæst̄ sit huius operis commentatore fuit, òis
daret ex eius operibus tam ad compilatorem huius hanc celeberrimam vi-
ti, narrabo que ego Joannes de Gradibus inter lacum præfectorum maximis
audiu, non efficii commentatoris in Vafionie, anchoritæ apolitica se reguli.
Auctori ad remedium patrem dominum episcopum Adserium, quid ea
episcopatu menta aerauit tē tempore illo, quo inseruitur in Chorio patre
domino Felicis bandus ex ea publico fabricaverit, ac dignus esset, qui
audiret hanc creationem, per fidem dominus Cardinalis locis operis coacumen-
tibus poterat contra ipsum dominum Felicem fertig utrū argumentis excep-
tae dimicavit a testibus. & p̄ cardinalis tam iura possidit quam carcer.
Quae argumenta p̄sist per ipsum fel. nra. foliū similiiter per testes & gl. or-
dinarii. Resiliens agitare felicem argumenta, foliū ex, modo quo foliū
fuerunt p̄tē vlt̄ ad triginta. Ceteri dominis, qui patentes erant, regis-
trant ipsam dominum Alexandrum, quaternos coextensos effici foliūtibus
præfatis. Qui admisit per hoc iuris factū effici extortus, non obligatus,
quoniam de felicis egregiis clā triginta effici faturunt. Et hinc supradictis mani-
ficiis membris, & iuris iuris & censu dicitur dominus alexander, &
domini Alexia audieramus aperte, & domini felini, causa egregia opera
erat in iure patrimonio.

ecclesie, p. q. longinquitatem, & in c. liberti. Archi. Et intellige, p. debet docere de titulo quo ad ordinariis superiorum inquiret de titulo, & sic non probat titulum ex officio, remouebitur sine libello, c. ex frequentibus de iusti. c. fidei. clericorum. & habetur in d. c. i. c. Heli. & in c. ordinariis de off. ord. lib. s. Archi. hoc est in c. ex confirmatione de gen. in c. j. de reg. iur. li. 6. per Copiolum de recip. c. capituli. in gl. viii. post media. Sed quod si veniat p. secundum hoc referat huius Arch. bene dixisse, p. agent p. possessor eccl. iure vel alterius rei huius docere de suo iure, & p. possessor de non iure possessor non posset facere positiones vel articulos: q. est si nullus ius habeat, p. possessor absoluus, de proba. c. ex literis. Et ista tenet curia de mandato Innocentii pape, & sic fuit prouincia. Nam qui de suo iure, nō de alieno agit, p. docere, de cœc. p. b. c. post electionem, vbi obtinuit Honorius, q. possidebat: licet aliter nō p. bauerit de iure suo, in Bonag. & ita est decisio Rote in decr. 36. in nouis, facit l. g. accusare. C. de ed. c. j. ut eccl. bene. sine dimic. confe. Ex hoc, & ex dictis remis. quas dedi distinguere. Aut index ex officio inquirit de tit. quod potest in facto recenti: & tunc incumbit probatio possessorum. Aut quis agit & tunc agerit incumbere onus probandi, nisi presumptio trahatur hoc omnes in possessorum. I. au. de pe. Glo. super verbo, cum probet, querit & solvit. Glo. seq. dat simile. Glo. viii. format conter. & solvit.

S. Priuilegia. S. est, & quinta pars distinctionis, in quo offendit Gra. q. priuilegia sunt cum palio concedenda.

C A P. X.

Rationis. Casus: Cum pallio papa priuilegiis largiri consuevit: & palliatus circa subsecutos curam & folliculariadem exercere debet. Glo. j. arguit & allegat concord. In ea. ibi, ecclesie. aliquando hoc nullus, lecundū id quod no. 88. distin. c. viii. Sed contra, u. q. charitatem. cum simili. C. de eadu. sollen. Lvnica. S. pro hoc.

C A P. XI.

Allium. Hoc habet duas partes breves. Glo. posuit in s. parte s. lecturas. In ea. ibi, iurat. exceptio est de mente rex. in fi. Glo. j. ponit literā. & no. ex ea recitat op. contra. Et dic, p. feruāt hodie.

Explicant Commentaria super Decretis, nempe Distinctionibus D. Ioannis Ant. a S. Georgio dicti de Placentia, patrij Mediolanensis, ecclesiæque diui Ambrosij Præpositi nuncupati, ac Cardinalis Alexandrinus dignissimi: I. V. D. eminentissimi, nunc diligentiori quam antea studio impressa.

Series chartarum.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh.

Omnes sunt Quaterniones, prater H h. Ternio.

VENETIIS, APVD IVNTAS.
M D L X X I X.

C A P. XII.

SCRIPTORUM. Breve est. Privilgium conce-
dit Papa illi episcopo, & palliis,
cui a predecessoribus suis, vel cum episcopi prede-
cessoribus concessum est.

DISTINCTIO CI.

S. P. M. M. A. R. I. V. M.

- 1 Metropolitani duo quando possunt esse in una & eadem prouincia. & vide
in c. sequens.

C A P. I.

NVNA. Hic intratulatur distinctio iot. quæ cō-
tinuitur ad 99. dist. hoc modo: vide-
littera, quia supra facta est mentio de Metropolita-
nus: ideo supponit iot. distinctionem, in qua
offendit, t. quod in una prouincia non debent
esse duo Metropolitani. quod verum est, nisi
multitudine populi excrescat, vt 7. q. j. c. precipitamus. & 99. distin. c. nulli. Et hoc non potest fieri, nisi cum speciali licentia, 7. q. j. mutationes.

S. P. M. M. A. R. I. V. M.

- 1 Pragmatica quid sit. remis. et glo.
2 Legitima est a Principe, av. sit legitimata et quae cœlestem.

C A P. II.

ERUENIT. Casus in rubro. Cui addet, nisi austio-
ritate papæ: ita & de imperatore, l. j.
C. de metro. berito, l. u. No. quod dixi in summario.
Concor. quod habetur s. s. precedenti. & dic, ut ibi
dictum est. Glo. 2. exponit literam, & dicit quis est pragmaticus,
in sua. pragma, quod est causa & iolum causa cognita iulet dati.
1. t. No. ex gl. quod est pragmaticus, facit c. j. de resu permu. t. Gl. vii.
2. t. No. ex gl. quod est pragmaticus, facit c. j. de resu permu. t. Gl. vii.
arguit in fi. Hoc verum, quando ratione proprii erroris seu de-
ficiunt: sed feci si propter crimen alterius, ut filius illius sit, qui
i. legitima malestet: vel sit seruus: talis si legitime metus a principe, crit
legitimus apud omnes. No. 6. q. j. & vtrum. Laud.

S. Hactenus. S. est, claudit precedentia, & perlibat ad
sequentia.

AENEIUS APUD IAVNTAS
M D LXXXIX